

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління,
професора, заслуженого працівника освіти України
Лопушинського Івана Петровича
на дисертаційну роботу Хваліботи Ростислава Ігоровича
«Інформаційно-аналітичне забезпечення державної політики
демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції»,
подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду
Національного університету «Львівська політехніка»
на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок із науковою тематикою

Проблематика інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики у сфері демографічної безпеки набула особливої ваги в умовах загострення соціальних та гуманітарних викликів, що виникли внаслідок повномасштабної збройної російської агресії, руйнації критичної інфраструктури, стрімкого скорочення чисельності населення через падіння народжуваності, зростання рівня смертності та масову еміграцію. Ці чинники істотно ускладнили демографічну ситуацію в країні, що вимагає підвищеної уваги до збору, систематизації та аналізу достовірної інформації про поточний стан і динаміку демографічних процесів. До таких процесів, зокрема, належать зміни в чисельному складі та структурі населення, масштаби міграційних переміщень, соціально-економічні умови проживання внутрішньо переміщених осіб. Наявність якісної інформаційної бази є необхідною передумовою для прогнозування загроз, визначення пріоритетних напрямків демографічної політики, розроблення дієвих управлінських рішень, спрямованих на збереження людського капіталу та відновлення трудового ресурсу країни.

На тлі посилення міграційних викликів, поглиблення регіональної диференціації, зростання частки осіб непрацездатного віку та потреби в інтеграції значної кількості внутрішньо переміщених громадян, особливого значення набуває розбудова ефективної аналітичної системи підтримки державної демографічної політики. Таке забезпечення повинно ґрунтуватися на своєчасному доступі до релевантних даних, здатності до їх поглибленого аналізу й інтерпретації, а також на стратегічному прогнозуванні наслідків демографічних змін.

Виконання дисертаційної роботи здійснено відповідно до наукового напряму Національного університету «Львівська політехніка» в межах науково-дослідного проекту «Діяльність громадських організацій національних меншин як чинник регіонального розвитку та консолідації українського суспільства» (номер державної реєстрації 0120U101169).

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, узагальнення та практичні рекомендації, що містяться в дисертаційному дослідженні та віддзеркалені в авторських публікаціях, вирізняються належним рівнем теоретичної обґрунтованості та методичної послідовності. Емпіричною основою дослідження слугує широкий масив джерел, зокрема чинне законодавство та нормативно-правові документи України, фундаментальні й прикладні праці вітчизняних і зарубіжних науковців, офіційні статистичні матеріали, надані Державною службою статистики України, результати власного соціологічного опитування, а також аналітичні ресурси, доступні у відкритому електронному просторі. Така інформаційна база забезпечила глибину аналізу й комплексність висновків щодо вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення державної демографічної політики в умовах активних міграційних процесів.

Дисертаційне дослідження, виконане Р. І. Хваліботою, вирізняється впровадженням широкого спектра методологічних інструментів, що поєднують загальнонаукові та спеціалізовані підходи. Зокрема, використано методи індукції та дедукції, порівняльного аналізу, систематизації, синтезу, абстрактно-логічного узагальнення, морфологічного аналізу, непараметричної статистики, а також функціонального моделювання на основі методології IDEF0. Така методична інтеграція дозволила здобувачеві отримати достовірні наукові результати, що відзначаються внутрішньою логічною цілісністю та новизною. Дослідження вирізняється високим рівнем апробації. Основні результати авторського дослідження оприлюднено в 17 публікаціях.

3. Основні наукові результати, одержані автором, їх новизна

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні та узагальненні науково-теоретичних основ та формуванні методичних й прикладних підходів до вдосконалення механізмів вироблення державної політики забезпечення демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції.

До основних наукових результатів належать:

1. Здобувачем удосконалено науково-практичний підхід до підвищення рівня демографічної безпеки України, який, порівняно із відомими, передбачає застосування сучасного методу функціонального моделювання на базі IDEF (IDEF0), що формує комплексне поетапне бачення того, як має виконуватися цей процес в умовах посиленої міграції (стор. 167-186).

2. У дослідженні автора набула дальшого розвитку технологія формування інформаційної системи забезпечення демографічної безпеки в умовах посиленої міграції, що відрізняється від відомих у науці безпосереднім наповненням цієї системи тією інформацією, яка забезпечує

формування відповідного інформаційного підґрунтя для уможливлення попередження, протидії, адаптації до загроз і виявлення нових можливостей підвищення ефективності вироблення державної політики (стор. 133-143).

3. Хваліботою Р. І. удосконалено методичний підхід до оцінювання та протидії загрозам демографічній безпеці України в умовах посиленої міграції, який, порівняно з відомими, передбачає застосування методу парних порівнянь за перевагою варіантів, що уможливило в розрізі часу визначити, інтенсивність змін впливу загроз й на цій основі побудувати відповідний механізм реагування/протидії (стор. 187-204).

Наведені вище міркування, а також змістовний аналіз структурних елементів дисертаційного дослідження засвідчують високий рівень обґрунтованості сформульованих у ньому наукових положень, висновків і рекомендацій. Отримані результати не є фрагментарними чи випадковими – навпаки, вони логічно випливають із поставленої мети, відповідають сформульованим завданням та віддзеркалюють внутрішню методологічну послідовність дослідження. Важливо наголосити, що всі теоретичні узагальнення, аналітичні підходи та прикладні рекомендації, подані в дисертації, було отримано на основі системного аналізу, що поєднує емпіричні дані з науковою рефлексією, та зорієнтовано на практичну реалізацію в межах формування і вдосконалення державної політики у сфері демографічної безпеки.

4. Практична значущість результатів дослідження і рекомендації щодо їх використання

Викладені в дисертації результати та практичні рекомендації становлять теоретико-методичну основу впровадження нових підходів щодо вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики демографічної безпеки в умовах посиленої міграції. Зважаючи на це, вважаю, що до ключових результатів, які мають найбільше практичне

значення, належать: методичний підхід до оцінювання та протидії загрозам демографічній безпеці України в умовах посиленої міграції; концептуальні засади вироблення державної політики забезпечення демографічної безпеки в умовах посиленої міграції.

Результати дисертаційної роботи використано в діяльності Волонтерської громадської організації «Птаха України», а також у роботі відділу державної реєстрації актів цивільного стану в місті Львів при Західному міжрегіональному управлінні Міністерства юстиції України та в діяльності закладів освіти, на кафедрі публічного управління, адміністрування та економіки ЗВО «Університет трансформації майбутнього».

5. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Аналіз опублікованих наукових праць, у яких репрезентовано ключові результати дисертаційного дослідження Р. І. Хваліботи «Інформаційно-аналітичне забезпечення державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції», засвідчує відсутність порушень принципів академічної доброчесності. У тексті дисертаційної роботи дотримано вимог щодо належного цитування та коректного використання джерел: усі положення, ідеї, статистичні матеріали та концептуальні напрацювання інших авторів супроводжуються відповідними посиланнями, що дозволяє чітко відокремити власні наукові результати дисертанта від запозичених елементів.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи

У цілому, дисертаційна робота заслуговує на позитивну оцінку, проте доцільно звернути увагу на окремі аспекти, що викликають певні зауваження і можуть стати підставою для наукової дискусії під час її

захисту. Зазначені питання не ставлять під сумнів загальну концепцію дослідження, але вимагають уточнення або розширення аргументації автора, зокрема:

1. На рис.1.13 (стор. 80) подано теоретичний базис забезпечення демографічної безпеки в умовах посиленої міграції, де розглядається авторська позиція за ключовими поняттями і термінами. Уважаю дискусійним відсутність у роботі таких ключових понять, як «національна безпека», «міграційні процеси» та «безпековий потенціал». Останній навіть відбито в меті дослідження, проте в роботі відсутнє власне трактування в межах сформованого теоретичного базису.

2. На рис.1.17 (стор. 92) визначено ключові пріоритети державної політики в контексті забезпечення демографічної безпеки. Їх позиціонування на рисунку викладає потребу в додатковому поясненні такого впорядкування. Зокрема, чому, наприклад, одні пріоритети розташовано вище ніж інші.

3. На рис.2.18 в межах підрозділу 2.3 (стор. 143), здобувач подає власне бачення технології формування інформаційної системи забезпечення демографічної безпеки в умовах посиленої міграції. На нашу думку, пояснення потребує елемент «постійний інформаційний супровід». Варто було детально прояснити механізм досягнення цього постійного супроводу в межах запропонованої технології.

4. На рис.3.5 автор формує ієрархічну структуру функціональної моделі IDEF0 підвищення рівня демографічної безпеки України (стор. 175), проте належним чином не обґрунтовує, чому саме в тій структурі лише п'ять процесів (A1-A5). Як нам видається, авторові краще було б більш конкретно пояснити ієрархічну структуру цієї моделі.

Водночас, виявлені недоліки не мають принципового характеру й жодним чином не знижують загального високого рівня наукової новизни,

методичної обґрунтованості та практичної значущості дисертаційної роботи Р. І. Хваліботи.

7. Загальна оцінка дисертації, її відповідність чинним вимогам та висновки

Дисертаційне дослідження Хваліботи Ростислава Ігоровича вирізняється належним рівнем наукової зрілості, глибоким теоретичним змістом і практичною спрямованістю. У роботі здійснено вагомі теоретичні узагальнення та сформульовано методичні рекомендації, що комплексно забезпечують розв'язання важливого науково-прикладного завдання – обґрунтування і розроблення концептуальних засад удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики демографічної безпеки в умовах посиленої міграції.

Актуальність теми, обсяг виконаної дослідницької роботи, рівень теоретичних і методичних напрацювань, а також потенціал практичного застосування результатів повністю відповідають чинним вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Обрана тема – «Інформаційно-аналітичне забезпечення державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції» – повністю корелює зі спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Дисертація характеризується послідовністю реалізації дослідницького задуму, аргументованістю висновків та узгодженістю між теоретичними положеннями і прикладними рекомендаціями.

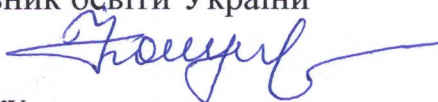
Ключові положення дослідження пройшли всі види апробації: їх опубліковано в наукових виданнях, упроваджено та обговорено на міжнародних науково-практичних конференціях.

Викладені результати дисертаційного дослідження засвідчили успішність вирішення поставлених завдань, основні положення дисертації мають наукову новизну та практичне значення.

Наведене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Хваліботи Ростислава Ігоровича «Інформаційно-аналітичне забезпечення державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції» є самостійним завершеним дослідженням, яке відповідає чинним вимогам п. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з постановою КМУ від 21.03.2022 р. № 341., від 19.05.2023 р. № 502, від 03.05.2024 р. № 507) та Основним положенням вимог до оформлення дисертації (затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки від 31.05.2019 р. № 759, а її автор, Хвалібота Ростислав Ігорович, заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри публічного
управління та адміністрування
Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу,
доктор наук з державного управління, професор,
заслужений працівник освіти України

Іван ЛОПУШИНСЬКИЙ

18 червня 2025 року

Підпис(и)	Івана ЛОПУШИНСЬКИЙ
посвідчую	
Учений секретар ІФНТУНГ	В. Хвалібота
« 18 »	06 20 25 р.

